

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jiřího Zrůsta a soudců JUDr. Miroslavy Follové a Mgr. Zory Telecké ve věci exekuce

oprávněného: **F.Š.**, narozený dne XXXXX, IČO: XXXXX
bytem i sídlem XXXXX
zastoupený advokátkou JUDr. Zdeňkou Fialovou
sídlem Pekařská 13, 602 00 Brno

proti
povinnému: **J.Š.**, narozený dne XXXXX
bytem XXXXX
doručovací adresa: XXXXX

za účasti manželky povinného:
P.Š., narozená dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupená advokátem Mgr. Tomášem Pelískem
sídlem Bašty 8, 602 00 Brno

o exekuci dle zákona č. 120/2001 Sb., pro 2.600.000 Kč s příslušenstvím, o návrhu manželky povinného na částečné zastavení exekuce,

o odvolání oprávněného proti usnesení Městského soudu v Brně ze dne 9. 5. 2018, č.j. 96 Nc 4204/2007-349, ve znění opravného usnesení ze dne 30. 7. 2018, č.j. 96 Nc 4204/2007-360,

takto:

- I. Usnesení soudu I. stupně se **potvrzuje**.
- II. Žádný z účastníků ani manželka povinného nemají právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Soud I.stupně výrokem I. částečně zastavil exekuci vedenou u Městského soudu v Brně pod sp.zn. 96 Nc 4204/2007 podle ust. § 55 odst. 5 ex.ř., z důvodu podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) a odst. 4 o.s.ř., pro exekuční příkazy vydané soudním exekutorem: č.j. 107 EX 624/07-286 ze dne 18. 2. 2015, exekuce prodejem nemovitých věcí manželky povinného, v k.ú. XXXXX a XXXXX, č.j. 107 EX 624/07-287 ze dne 18. 2. 2015, exekuce zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech manželky povinného, v k.ú. XXXXX a XXXXX, č.j. 107 EX 624/07-288 ze dne 18. 2. 2015, exekuce prodejem nemovitých věcí manželky povinného, v k.ú. XXXXX a XXXXX, č.j. 107 EX 624/07-289 ze dne 18. 2. 2015, exekuce zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech manželky povinného, v k.ú. XXXXX a XXXXX. Výrokem II. bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků ani manželka povinného nemá právo na náhradu nákladů tohoto úseku řízení.

2. Proti tomuto usnesení podal včas odvolání oprávněný. Uvedl, že nesouhlasí s názorem soudu I.stupně, který dospěl k závěru, že exekuvaný závazek povinného vznikl jako jeho výlučný závazek před uzavřením manželství a až poté byla uzavřena předmanželská smlouva povinného s budoucí manželkou, která vymezila vznik SJM ke dni zániku manželství a následně byl uzavřen sňatek, a proto se oprávněný nemůže uspokojovat na nemovitostech v usnesení uvedených, neboť nespádají do SJM, protože SJM povinného a manželky povinného vůbec nevzniklo. Takový názor je oprávněný nucen odmítnout, neboť popírá základní smysl občanskoprávní úpravy o SJM ve všech důležitých právních okamžicích této kauzy, kterými jsou vznik exekučního závazku, když směnky byly vystaveny k 3. 5. 2004, uzavření smlouvy o úpravě budoucích majetkových vztahů v manželství notářským zápisem NZ 186/2006, N 203/2006 k 21. 7. 2006, sňatek povinného dne 29. 7. 2006, zahájení tohoto exekučního řízení k 8. 8. 2007 a vydání exekučních příkazů k datu 18. 2. 2015. Občanskoprávní úprava na celé této časové ose vždy měla zájem chránit věřitele před účelovým jednáním dlužníka. V případě, kdy nějaká právní situace není v občanském zákoníku výslovně řešena, je na místě použít analogii nejbližších ujednání. V této souvislosti bylo poukázáno na ust. § 143a odst. 4 tehdy platného občanského zákoníku, jehož podstatou a to stejně jako u pozdějšího ust. § 719 občanského zákoníku je základní myšlenka a to ochrana věřitele jako jiné osoby před účelovým a nepoctivým jednáním dlužníka, který si vědom svých závazků koná kroky mařící předpokládané majetkové uspokojení věřitele. Tato ochrana nerozlišuje, zda tak dlužník koná zkrácením věřitele předmanželskou smlouvou, kdy vyhradí vznik SJM až ke dni zániku manželství nebo již existující SJM zužuje či rozšiřuje. Exekuční soud svým právním závěrem o částečném zastavení exekuce drží myšlenku, že i když existuje vůči povinnému prokazatelná exekuční pohledávka oprávněného, může povinný po vzniku této pohledávky do budoucna činit jakákoliv právní jednání, kterými omezuje nebo úplně neguje nabytí majetku do svého výlučného vlastnictví nebo do vlastnictví v SJM. To je hluboký rozpor mezi ochranou věřitele, vůči němuž by výlučný závazek dlužníka vznikl za trvání manželství a následně by dlužník konal kroky ke změně rozsahu SJM a mezi ochranou věřitele, vůči němuž má dlužník výlučný závazek, vzniklý před dlužníkovým manželstvím. Taková dvojjakost výkladu téhož ust. § 143a občanského zákoníku by vygenerovala dvě kategorie věřitelů jakožto jiných osob zmiňovaných v ust. § 143a odst. 4 občanského zákoníku a tím by způsobovala jiným osobám v postavení oprávněného v této kauze právní a majetkovou křivdu. Má tedy za to, že soud měl najisto postavit vlastnictví těchto nemovitostí a zkoumat majetkové poměry povinného a jeho manželky. Exekuční soud není automaticky vázán v katastru zapsaným vlastnictvím manželky povinného, když navíc bylo založeno právním úkonem předmanželské smlouvy směřujícím k znemožnění exekučního výkonu práv oprávněného. Vyjádřil přesvědčení, že fakticky by se u předmětných nemovitostí mohlo jednat nejen o majetek v SJM povinného a jeho manželky, ale určité indicie svědčí i o možnosti, že nemovitosti jsou ve výlučném vlastnictví povinného. Povinný byl v době před sňatkem i v době pořízení předmětných nemovitostí dobře vydělávajícím podnikatelem s účastenstvím v různých právnických osobách a přitom od vzniku exekučního závazku vůči oprávněnému až doposud, tedy celých 14 let, nenabyl žádný hodnotný majetek. Majetkové poměry manželky povinného před uzavřením manželství ani po vzniku manželství neprokazují její solventnost, aby v krátkém čase po svatbě pořídila předmětné nemovitosti do svého výlučného vlastnictví a ze svých příjmů platila i úvěrové závazky. Zvláště v kontextu toho, že povinný tyto nemovitosti s manželkou užíval a užívá, celá situace vyvolává dojem zastřené právního jednání v neprospěch oprávněného. I v případě, že by předmětné nemovitosti nebyly výlučně povinného a pouze spadaly do SJM povinného a jeho manželky pro již zmiňovanou dikci ust. § 143a občanského zákoníku, je možné podle názoru oprávněného tyto exekuvovat. Tento závěr vyplývá z ust. § 42 exekučního řádu, který stanoví, že exekuci je možné vést na majetek patřící do SJM i k vymáhání dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a manžela povinného se pro účely exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen rozsah společného jmění manželů. Nová hmotněprávní úprava obsažená v ust. § 732 zákona č. 89/2012

Sb. přitom uvádí, že pro dluh jen jednoho z manželů vzniklý ještě před uzavřením manželství může být společné jmění manželů postiženo do výše, kterou by představoval podíl dlužníka, kdy by bylo společné jmění zúženo a vypořádáno. Minimálně v tomto rozsahu je tedy možné exekuci předmětnými exekučními příkazy provést. Odvolání oprávněného směřovalo také do výroku II. usnesení, kdy vyjádřil přesvědčení o důvodnosti svého odvolání a navrhuje, aby mu byly přiznány náklady soudního řízení vůči manželce povinného.

3. Povinný ani manželka povinného se k odvolání oprávněného písemně nevyjádřili.
4. Odvolací soud přezkoumal napadené usnesení soudu I.stupně, jakož i řízení jeho vydání předcházející a nakonec rozhodl, jak je ve výroku usnesení uvedeno.
5. Manžel povinného se stává účastníkem exekučního řízení tehdy, je-li nesporné nebo alespoň možné, že věci, které jsou nařízenou exekucí postihovány, patří do společného jmění manželů (povinného a jeho manžela), příp. pokud je postihován výlučný majetek manžela povinného. Manžel povinného je tedy účastníkem řízení všude tam, kde lze předpokládat existenci společného jmění manželů a kde je vydaným exekučním příkazem alespoň potencionálně postižen majetek ve společném jmění manželů, příp. jeho výlučný majetek. Manžel povinného přitom není účastníkem celého řízení, ale jen v té jeho části, v níž jde o tyto věci. Jeho účastenství vzniká ze zákona, aniž by bylo třeba o tom vydávat rozhodnutí.
6. Podle ustanovení § 52 odst. 1 exekučního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, soud tedy může exekuci zastavit z důvodů uvedených v § 268 o.s.ř., a to i částečně co do určité částky nebo co do určitého způsobu provádění. Podle ust. § 262b odst. 1 o.s.ř. je-li výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí postihnout, může se manžel povinného domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí. O tom musí být soudem poučen.
7. Stejně jako soud I.stupně, tak i odvolací soud musel při přezkumu napadeného usnesení postupovat podle občanského soudního řádu i exekučního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012, a to s ohledem na dobu zahájení exekučního řízení s tím, že ustanovení § 262a odst. 3 o.s.ř., v jeho znění po novele provedené zákonem č. 396/2012 Sb., se nemůže uplatnit v těch exekucích, které byly zahájeny před 1. 1. 2013. Po seznámení se s obsahem spisu se odvolací soud plně ztotožňuje se závěry soudu I.stupně, které jej vedly k vydání napadeného usnesení. V projednávaném případě byla usnesením Městského soudu v Brně ze dne 8. 8. 2007, č.j. 96 Nc 4204/2007-8, nařízena v exekučním řízení zahájeném návrhem oprávněného doručeným exekučním soudem dne 27. 7. 2007 exekuce proti povinnému. Toto jsou pak dle odvolacího soudu skutečnosti rozhodné právě i z hlediska posouzení toho, jakými způsoby může být nařízená exekuce na základě exekučních příkazů realizována (ust. § 47 ex.ř.). Soud I.stupně pak správně rozvedl, že žádná novelizovaná procesní ustanovení, vtělená do občanského soudního řádu a exekučního řádu v následujícím období nemohou mít v posuzovaném případě své opodstatněné použití (k tomu srov. rozsudek NS sp.zn. 20 Cdo 4368/2015 ze dne 1. 4. 2016, rozh. II. ÚS 1912/18).
8. K námitkám odvolatele je pak za rozhodující okamžik třeba považovat datum, kdy došlo ke vzniku předmětné pohledávky. V dané exekuci vedené soudním exekutorem pod sp. zn. 107 EX 624/07 jde o vymáhání závazku vzniklého povinnému před uzavřením manželství, když směnečný platební rozkaz Krajského soudu v Brně, č.j. 3 Sm 431/2004-22 je ze dne 28. 1. 2005 a nabyl ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 5. 2007, č.j. 4 Cmo 68/2007-126 právní moci dne 17. 6. 2005 a vykonatelnosti ke dni 21. 6. 2005 a byl vydán na základě směnek vlastních, kdy výstavcem byla společnost XXXXX ve prospěch oprávněného F.Š., tyto podepsal per aval povinný J.Š. a byly vystaveny dne 3. 5. 2004. Manželství povinného bylo uzavřeno dne 29. 7. 2006. Podle právní úpravy účinné do 31. prosince 2013 pak nebylo možné pro pohledávku vzniklou před manželství vést exekuci i na majetek ve společném jmění manželky povinného a povinného, to umožňuje až právní úprava účinná od 1. ledna 2014, která však na tuto věc, jak bylo uvedeno výše,

nedopadá. Manželství manželky povinného a povinného bylo uzavřeno za právní úpravy účinné do 31. prosince 2013. Je tudíž v souladu s principem legitimního očekávání a zákazem retroaktivity přípustný jen takový výklad ustanovení § 42 odst. 1 ex.ř., podle kterého se právní úprava účinná od 1. ledna 2014 použije jen na manželství uzavřená po účinnosti této právní úpravy, nikoliv před ní. V opačném případě by dopad ustanovení § 42 odst. 1 ex.ř. ve znění účinném od 1. ledna 2014 měl ve vztahu k manželům, jejichž pohledávka vznikla do 31. prosince 2013, právě retroaktivní účinky a byl by v rozporu s jejich legitimním očekáváním v době vzniku závazku v tom směru, že dluh vzniklý před uzavřením manželství je výlučným dluhem dlužného manžela a jako takový může být uspokojen toliko z výlučného majetku dlužného manžela, nikoliv z majetku ve společném jmění manželů či majetku, který se za takový majetek považuje pro účely exekučního řízení nebo řízení o výkon rozhodnutí. Ani poukazem na dobré mravy nelze aplikovat právní úpravu retroaktivně a porušit zásadu legitimního očekávání. Manželka povinného je se svým návrhem na zastavení exekuce úspěšná proto, že k uzavření manželství došlo před 31. 12. 2013 a současně proto, že dluh vznikl jejímu manželovi před uzavřením manželství (29. 7. 2006) a samotné exekuční řízení bylo zahájeno před 31. 12. 2013, a to 27. 7. 2007.

9. V posuzovaném případě je tedy z hlediska časových souvislostí zřejmé, že běží o exekuci vedenou pro výlučný dluh povinného, vzniklý před uzavřením manželství manželky povinného a povinného, a tudíž nelze postihnout předmětné nemovitosti ve vlastnictví manželky povinného. Za nesprávný je pak třeba považovat názor oprávněného, že v daném případě je možná i aplikace ust. § 732 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. V projednávané věci je totiž podstatné, že vymáhaný dluh vznikl ještě za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb. Podle přechodných ustanovení nového občanského zákoníku (§ 3028 odst. 3 o.z.) se vznik dluhu včetně práv a povinností z něho vyplývajících řídí dosavadními právními předpisy (§ 3028 odst. 2 o. z.). Tímto předpisem je tedy zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, přičemž ust. § 732 občanského zákoníku může dopadat jen na ta práva a povinnosti, která vznikla za jeho účinnosti, nestanoví-li tento zákon v přechodných ustanoveních jinak (srov. rozh. NS 20 Cdo 3416/2016, 20 Cdo 5405/2015). Jestliže předmětná pohledávka vznikla za účinnosti jiného právního předpisu, který neumožňoval postih majetku ve společném jmění manželů, případně majetku manžela povinného, pro pohledávku, která vznikla před uzavřením manželství, přijetím nového právního předpisu nemůže být věřiteli založeno nové právo, které mu v době vzniku pohledávky nepříslušelo.
10. Z výše uvedených důvodů dospěl odvolací soud k závěru, že usnesení soud I. stupně je věcně správné, a proto je potvrdil (§ 219 o.s.ř.), a to včetně výroku o náhradě nákladů řízení, neboť aplikace ust. § 150 o.s.ř. ve vztahu k nákladům řízení úspěšné manželky povinného vychází z dnes již ustálené judikatury nejen Nejvyššího soudu, jak uvedl soud I. stupně, ale též soudu Ústavního (sp. zn. III. ÚS 3564/14 ze dne 18. 2. 2015 či I. ÚS 923/10 ze dne 15. 11. 2010). Ve stejném duchu je pak na místě rozhodovat též o nákladech řízení vzniklých v řízení odvolacím, nicméně zde opět úspěšné manželce povinného dle obsahu spisu žádné náklady řízení nevznikly. Odvolací soud proto rozhodl tak, že právo na náhradu nákladů odvolacího řízení žádnému z účastníků řízení ani bývalé manželce povinného nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto usnesení je dovolání přípustné, jestliže toto usnesení závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud. Účastník může podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Brno 1. srpna 2019

JUDr. Jiří Zrůst, v.r.
předseda senátu